

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת שִׁלַּח

יציאת השבת:

20:35

ירושלים: 20:30

ימ' סיון תשפ"ב

הפטרה: וישלח יהושע

יציאת השבת ר"ת 21:17

גיליון 772

כניסת השבת:

19:20

ירושלים: 19:12

ואין בְּרוּךְ כָּבֵן עִמָּרם!

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

בפרשתנו מובא סיפור המרגלים. משה שולח שנים-עשר אנשים מראשי העם לתור את הארץ, להכיר אותה ואת היושבים בה. כשחוזרים המרגלים הם מספרים בשבחה של הארץ, אך אומרים שהעמים היושבים בארץ חזקים, ובני ישראל לא יוכלו לכבוש אותה מידיהם. רק יהושע בן-נון וקָלֵב בן יפונה מנסים לחזק את רוח העם, לעלות אל הארץ.

אך גם זו היתה משימה לא קלה, וכמו שמובא במדרש, נאמר: "וַיֵּהָם קָלֵב אֶת הָעָם". אָמַר רָבֵה: וַיֵּהָם-הֵסִיתָם בְּדָבָרִים. פֶּתַח יְהוֹשֻׁעַ בְּדָבָרִים אֶל הָעָם. אָמְרוּ לוֹ: אֲתָהּ, שְׂאִין לָךְ מִשְׁפָּחָה, מִדְּבַר? אָמַר קָלֵב בְּלִבּוֹ: אִם אֲדַבֵּר גַּם אֲנִי, יִנְסוּ לְמַצֵּא סֶפֶה לְהַשְׁתִּיק גַּם אוֹתִי. מָה עֲשֵׂה? פֶּתַח וְאָמַר לָהֶם: "וְכִי זֶה בְּלִבְדִּי עֲשֵׂה לָנוּ בֵּן עִמָּרם?" סִבְרוּ הָעָם שִׁבְעָנֹת מִשָּׁה רוּצָה לְדַבֵּר - וְהַשְׁתַּקּוּ. הַמְשִׁיךְ קָלֵב וְאָמַר לָהֶם: "הוֹצִיאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וְקָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם וְהֶאֱכִילָנוּ אֶת הַקֶּן, וְאִם יֹאמַר עֲשׂוּ סִלְמוֹת וְעָלוּ לָרָקִיעַ - לֹא נִשְׁמָע לוֹ?"

חכמנו שואלים מדוע סברו העם שכלב רוצה לדבר בגנותו של משה? אלא שבזמן שאדם קורא בשמו הפרטי של חברו, הרי יש בזה קירוב דעת, אך הקורא לו בשם משפחתו או אביו, הרי שמדובר בריחוק וכנראה הוא רוצה לדבר בגנותו. מכאן החשיבות הגדולה לקרוא בשם הפרטי של האדם. אמנם עם ישראל עשו תיקון לזה, שבפיוט לכבודה של התורה אנו משבחים את משה רבנו: "אין אדיר כִּי. ואין בְּרוּךְ כָּבֵן עִמָּרם. אין גדולה פתורה. ואין דורשה קישוראל". אכן אפשר לומר: "מפי אל - יתברך ישראל".

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

על הארץ הטבה

השבת אנו קוראים על המרגלים אשר הוציאו דיבת הארץ רעה ועל עונשם המר, והעונש שנגזר לדורות. דוקא בשבת זו אנו נדרשים לעסוק בשבחה של ארץ ישראל.

ארץ אשר... עיני ה' אלהיך בה

אנו קוראים בתורה על שבחה של הארץ (דברים יא, ח-יה): "ושמרתם את כל המצוה אשר אנכי מצוך היום למען תחזקו ובאתם וירשתם את הארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה: ולמען תאריכו ימים על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם ולזרעם ארץ זבת חלב ודבש: כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים היא אשר יצאתם משם אשר תזרע את זרעך והשקית ברגלך כגן הירק: והארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה ארץ הרים ובקעות למטר השמים תשתה מים: ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה: והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם: ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך: ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת: השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלקים אחרים והשתחוויתם להם: וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר ה' נתן לכם: ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטוטפות בין עיניכם":

ופירשו בילקוט שמעוני (דברים פרק יא): "לא כארץ מצרים היא. ארץ מצרים שותה מימיה, ארץ ישראל שותה מי גשמים. ארץ ישראל שותה נמוך וגבוה, ארץ מצרים נמוך שותה גבוה אינו שותה. ארץ מצרים גלוי שותה שאינו גלוי אינו שותה, ארץ ישראל שותה גלוי ושאינו גלוי. ארץ ישראל שותה בכל יום ונזרעת בכל יום, ארץ מצרים אינה נזרעת אם אינו עמל בה בפסל וקרדום ונודד שנת עיניו עליה ואם לאו אין לו בה כלום, וארץ ישראל אינה כן אלא הן ישנים על מטותיהן והקב"ה מוריד להם גשמים. משל למלך שהיה מהלך בדרך ראה בן טובים מהלך אחריו מהלך אחריו ומסר לו עבד אחד לשמשו, שוב ראה בן טובים אחד מעוודן ומפונק ועסוק בפעולה ומכירו לו ולאבותיו אמר גזרה שאין אתה עושה בידך ואני מאכילך. כך כל הארצות ניתנו להן שמישים לשמשן, מצרים שותה מן הנילוס, בבל שותה מן נהר יובל, אבל א"י אינה כן אלא הן ישנים על מטותיהם והקב"ה מוריד להן גשמים, ללמדך שלא כמדת בשר ודם מדת הקב"ה, בשר ודם קונה לו עבד שיהא זן ומפרנס אותו, אבל מי שאמר והיה העולם קונה לו עבד שיהא הוא זן ומפרנס אותו".

רבינו בחיי פירש שם: "ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד – על דרך הפשט עיקר השגחתו בארץ ההיא, כי בודאי כל הארצות הוא דורש, אבל העניין כי עקר הדרישה וההשגחה שם ומשם מתפשטת לשאר הארצות, כעניין הלב באדם שהוא נתון באמצע הגוף שהוא עקר החיות ומשם החיות מתפשט לשאר האברים. ובא הכתוב ללמדנו שאין ארץ ישראל נתונה תחת ממשלת הכוכבים והמזלות כשאר הארצות, ואינה נמסרת לדרישת אלוקי מעלה כשאר האקלימים, אבל הקב"ה בעצמו ובכבודו דורש אותה תמיד, לא מנה עליה משאר הכוחות שוטר ומושל, וזהו שאמר דוד ע"ה על ארץ ישראל: כל מעיני כך, באורו עקר השגחתי ועיוני אינו אלא כך, כי משם יתפשט לשאר העולם":

פירות ארץ ישראל

על יחודם של פירות ארץ ישראל מובא (ספרי פרשת עקב): "מה צבי זה קל ברגליו מכל בהמה וחיה כך פירות א"י קלים לבוא מכל פירות של שאר ארצות. ד"א מה צבי זה כשאתה מפשיטו אין עורו מחזיק את בשרו כך א"י אינה מחזקת פירותיה בשעה שישאל עושים את התורה. ומה צבי זה קל לאכל מכל בהמה וחיה כך פירות א"י קלים לאכול מן הארצות או קלים לא יהיו שמנים ת"ל 'ארץ זבת חלב ודבש', שמנים כחלב ומתוקים כדבש".

חשיבות תורתה של הארץ

בתלמוד (מסכת ברכות דף סג, א): "אמר רב ספרא רבי אבהו היה מספר: כשירד חנינא בן אחי רבי יהושע לגולה היה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ שגרו אחריו שני תלמידי חכמים רבי יוסי בן כיפר ובן בנו של זכריה בן קבוטל כיון שראה אותם אמר להם למה באתם אמרו ליה ללמוד תורה באנו. הכריז עליהם אנשים הללו גדולי הדור הם ואבותיהם שמשו בבית המקדש כאותה ששינו זכריה בן קבוטל אומר הרבה פעמים קריתי לפניו בספר דניאל. התחיל הוא מטמא והם מטהרים הוא אוסר והם מתירים.

הכריז עליהם אנשים הללו של שווא הם של תהו הם אמרו לו כבר בנית ואי אתה יכול לסתור כבר גדרת ואי אתה יכול לפרוץ אמר להם מפני מה אני מטמא ואתם מטהרים אני אוסר ואתם מתירים? אמרו לו מפני שאתה מעבר שנים וקובע חדשים בחוץ לארץ. אמר להם והלא עקיבא בן יוסף היה מעבר שנים וקובע חדשים בחוץ לארץ? אמרו לו הנח רבי עקיבא שלא הניח כמותו בארץ ישראל. אמר להם אף אני לא הנחתי כמותי בארץ ישראל. אמרו לו: גדיים שהנחת נעשו תישים בעלי קרנים והם שגרנו אצלך.

וכן אמרו לנו, לכו ואמרו לו בשמנו: אם שומע מוטב ואם לאו יהא ואמרו לאחינו שבגולה אם שומעין מוטב ואם לאו, יעלו להר אחיה יבנה מזבח חניניה ינגן בכנור ויכפרו כולם ויאמרו אין להם חלק בא-לחי ישראל. מיד געו כל העם בבכיה ואמרו חס ושלום יש לנו חלק בא-לחי ישראל. וכל כך למה? משום שנאמר: 'כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים'."

נבואה רק בארץ ישראל או בעבורה

אין נבואה בחוץ לארץ וכמובא במכילתא פרשת בא בהקדמה: "תדע שאין השכינה נגלית בחוצה לארץ שנאמר על יונה 'ויקם יונה לברוח תרשישה וגו' וכי מלפני ה' הוא בורח". והלא כבר נאמר תהלים קל"ט "אנא אלך מרוחק וגו' אם אסק שמים שם אתה וגו' אשא כנפי שחר גם שם ידך תנחני". וכן בנביא זכריה "עיני ה' המה משוטטות בכל הארץ". ובמשלי ט"ו "בכל מקום עיני ה' צופות רעים וטובים אם יחתרו בשאול אם יחבאו בראש הכרמל אם ילכו בשבי". וכן באיוב ל"ד "אין חשך ואין צלמות". אלא אמר יונה אלך בחוצה לארץ מקום שאין השכינה שורה ונגלית שהגויים קרובים לתשובה הן, שלא לחייב את ישראל. משל לעבד כהן שברח מרבו אמר אלך לבית הקברות מקום שאין רבי יכול לבא אחרי אמר לו רבו יש לי כיוצא בך. כך אמר יונה אלך לי בחוצה לארץ מקום שאין השכינה נגלית, שהגויים קרובין לתשובה הן שלא לחייב את ישראל. אמר לו הקב"ה יש לי שלוחין כיוצא בך שנאמר "וה' הטיל רוח גדולה אל הים".

מהלכות מצוות ציצית

א. שקולה מצות ציצית כנגד כל המצוות כולן, שנאמר: "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם". גדול עונש המבטל מצות ציצית, ועליו נאמר לאחוז בכנפות הארץ. והזהיר במצות ציצית זוהר ורואה פני שכניה.

ב. אף שמעיקר הדין אין חיוב כל כך ללבוש טלית קטן כל היום, מכל מקום ראוי ונכון מאד להשתדל לקיים מצות ציצית, וללבוש טלית קטן במשך כל היום. שהיא מצוה יקרה וחשובה עד מאד, ששקולה כנגד כל המצוות. וכן מצוה לחנך גם את הקטנים מגיל שש במצוה יקרה זו, ולהלבישם טלית קטן תחת בגדיהם. ומכל מקום מי שאין לו ציצית אין צריך לחזור על הפתחים כדי שיהיו לו מעות לקנות טלית. ואם אין ידו משגת לקנות ציצית ותפילין, יקנה תפילין, אבל אם מוצא תפילין בשאלה, יקנה ציצית.

ג. נכון לקנות טלית נאה משום זה אלי ואנוהו, התנאה לפניו במצוות. אך לא יעכב את המצוה בעבור זה. וכן עיר שאין בה ספר תורה, ויש שם סופר שיודע לכתוב, אבל אינו יודע לכתוב יפה כמו סופר אחר, שלא יבוא בקרוב, מוטב שיכתוב אותו המצוי מיד. וכן אין להמתין להתעטף בציצית עד שבת לכבוד שבת.

ד. מצוה לאחוז הציציות בידו השמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע, רמז לדבר: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך. יש האוחזים בידיהם את כל ד' הכנפות, ומנהיגו לאחוז בשתי הציציות שלפניו בלבד. נהגו לאחוז הציציות שלפניו באמירת ברוך שאמר, ומנשקים הציציות בגמר הברכה.

ה. טוב להסתכל בציצית בשעת עטיפה כשמברך. וטוב שיעציר במחשבתו כאילו יש בהם חוט מראה תכלת, שהוא דומה לרקיע. וראוי להסתכל בציצית בכל איה זמן, כי יש בזה תועלת לאדם שלא יבוא לידי חטא. יש נוהגים להסתכל בציציות כשמוגעים לוראיתם אותו וליתן אותם על העינים, ומנהג יפה הוא לחיוב מצוה. ויש שמונשים הציציות בכל פעם שמזכירים ציצית. כשמסתכל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרה קשרים, רמז להויות, וגם יש בהם ט"ז חוטים ועשרה קשרים עולה כ"ו כשם הוי"ה.

ו. סומא, יש לו לאחוז את הציציות בשעת קריאת שמע כפיקח לכל דבר, ועל פי הקבלה גם הוא ינשק את הציציות כשאומר וראיתם אותו, ויעביר הציציות על עינו. נכון שלא להניח הטלית בלא קיפול בלילה. וטוב שכל אחד יקפל הטלית בידו, ולא יתנונו לאחר לקפלו, דקשה למזל.

ז. מעיקר הדין מותר לקפל את הטלית באמצע שאומר עלינו לשבח, או בעת שאומרים קדיש, ובלבד שנותן לבו לענות אמן ויהא שמיה רבא. ואם יש לחוש שלא יענה אמן, נכון שלא יקפל בטלית באמצע שישומע קדיש.

ח. כשמסיר מעצמו את הטלית אחר התפלה, טוב שיסירנה ביד שמאל שהיא יד כחה, להראות שקשה עליו פרידתו. וכן ינהג כשמסיר מעליו התפילין, ולא יסיר הטלית כי אם לאחר חליצת התפילין, ונכון להמתין עד אחר עלינו לשבח.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת אברהם ציטרון, שרה בת שמוחה, ציפורה וידישע לוי. ביבה אלימלך. עורבן עישה. תקוה בת עויה. אלנה בת נאן. אסתר בת חבה. מזל בת עולה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. דוד בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זארה. עדן בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן מייכל הי"ו.

להחיות נעדר צה"ל ושביו ובהם: אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן.

לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף. הגר"מ אליהו. רבי מסעוד מלול. רבי יצחק שושן. רבי יעקב שושן. יונה יונה. סופר מנחם. יצחק דרעי. רבי אברהם בן שמאי אלעזר. מקסים חיים דרעי. הרב אברהם צוקרמן. טריי נחום. ישראל אברהם נתן. שלמה בן מרים. יצחק ועמרם אטיאס. אורן מועלם. אליהו מייטו. דוד גרוסברג. מירי פולק. עמוס דמיר. ריי שלמה. סימנאב משה יהודה. יצחק זקן בן סוליקה. נעים משה. ארז מורדי. יצחק ושמחה אילוז. נסים וסליקה שושן. ניריה שבעון. יפה גורן. יונה קלון. לאה ציטרון. סימני בת רבנו. לייט שבת. חנה יצחק. אסתר חוד. אסתר בת תורא. אליהו בת פריחה. מרים קדושים. תרצה זיגון. אסתר וענבר נחום. דן וטעה זורע. דניאל אלמלית. מנחם הלוי. יצחק ואלה אסתר. אליהו אדרי. עזיה עמוס. חות יעקב. חנה רחל לוי. יונה שרעבי. מרים יהודה. שמואל למסער. נעמה בת מנחם. עליזה מעלם. עליזה כרן. שרה אליאל. חד ופריחה סן. שמעון בן דוד. אברהם אדרי. יוסף אלקוב. מיטל וקצין. חסיבה ששפטט. עישה דוד. בריה סוף. מביסה דוד. מביסה סוף. אלס סומל. מרים בת רחל. מאה סן. אליה שחר ז"ל.

ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שדור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה